

Karl Böhm: Der Lehrer als Verkehrserzieher. 1938., 8-r., 347 lap, számos ábrával.

Közlekedéismeret! Valljuk meg, öseink ilyesmiről még csak nem is álmodtak. A folyton új és újabb találmányokkal dicsekvő civilizációnak köszönhetjük, hogy a közlekedéismeret, bár nem mint rendes, de legalább is alkalmi tantárgy bevonuljon az iskola falai közé. Míár a címlapon ilyen új szakkifejezések ragadják meg figyelmünket: *Verkehrserziehen, Verkehrslehrzimmer, Verkehrserziehungsarbeit*, majd a szövegben *Verkehrsmusterzimmer*.

Könyvünk szerzője mint a boroszlói »iskolai közlekedési tanterem« sok éven át működött vezetője, a gyakorlatban szerzett tapasztalatai alapján írta meg ezt a maga nemében első szakmunkát, amelynek alapos, sőt alapvető jellegét készséggel elismerjük. A hasznos és szükséges tudnivalóknak szinte káprázatos tömege tárul itt elénk: tanítások és tanácsok, útbaigazítások és ádatok. A szerzőnek a kérdéssel kapcsolatos szinte mindenoldalú tájékozottságát és tájékoztatását szemlélteti a következő tartalmi felsorolás, amely csak a jellegzetesebb és minket közelebből érdeklő részleteket öleli fel.

A munka élén a birodalmi vasútak és posta következő jeligréje olvasható: »Saját elővigyázatunk a legjobb balesetvédelem.« Az első fejezet az 1937. évi közlekedési rendelet főbb pontjait ismerteti és magyarázza. Első pontja így szól: »A nyilvános utcai közlekedés minden résztvevőjének úgy kell viselkednie, hogy a közlekedést ne veszélyeztesse, másokat ne károsítson.« Ezután részletesen sorra kerülnek: a gyalogjáró, gyermek- és betegszállító kiskocsik, a kerékpáros, (jobbra kitérni, balra előzni), a gépkocsivezető, a kocsis, a lovas, a villamos közlekedés. *Mindegyik után rövid pontokba foglalva elővigyázati szabályok a gyermekek számára.* A következő terjedelmes fejezet: »Az anyag alakítása és a tanítás segédeszközei« részletesen foglalkozik az iskola szerepével: közlekedési tanítás vagy közlekedési nevelés? (pedagógiai megokolással az utóbbi mellett foglal állást), ennek a nevelésnek beillesztése az egyes tantárgyakba (az út, felvilágosítás, fegyelem, erkölcsi szempontból alkalmazkodás és kölcsönös segítség példákkal és baleset-statisztikával), közlekedési tanterem és asztalok; minták, képek és mozgóképek; közlekedési gyakorlatok és röplapok, a láрма leküzdése az iskolában, rendőrség és iskola, a szülői ház, minnt a közlekedési nevelés, kiinduló és súlypontja, sportegyesületek. — A szerző ezután ismerteti a boroszlói iskolában követett eljárást: tananyagát 1—8. iskolaévből, továbbá a falusi iskolákét az alsó, középső és felső fokon; dolgozatok a balesetek és a tisztaság köréből, ezeknek kiegészítése rajzokkal, verseny- és pályadíjak, a vasutak, posta, légiposta részletes ismertetése szemléltető mintákkal (nyomatványok). Külön tanulságos fejezet a közlekedési eszközök történeti fejlődéséről, küzdelem járványok és betegségek, víz és tűz ellen, első segítség balesetek alkalmával. A Függelék »Nyitott szemmel az utcai közlekedésben« jeligrével és »Közlekedési közösség része a népközösségnek« intelemmel gyakorlati »tízparancsolatok« keretében összegezi a közlekedés tényezői számára külön-külön az egész kérdésnek legfontosabb gyakorlati tudnivalóit.

A szerző annak a kívánságnak ad kifejezést, vajha munkája hozzájárulna egy felelősségének tudatában tevékenykedő nemzedék kialakításához, amely korunk közlekedési követelményeinek képes megfelelni. Ezt annál jogosabban

remélheti, mert könyve nemcsak az ifjúságnak és az iskolának szól, hanem kivétel nélkül mindenki megszívlelésére számíthat, híven derék Mentőegyesületünk jelszávához: Mindenkit érhet baleset!

A honi viszonyokra vonatkozólag álljon itt a következő — bizonyára nem elszigetelt — adat a »Nemzeti Közoktatás« 1937 ápr. száma nyomán:

Gyakorlati nevelés az utca rendjére. A forgalmas útvonalon épült XI., Horthy Miklós-út 27. sz. iskola évek óta állandósította azt a szokást, amit egy ujság mint külföldi újítást említ: »Az iskola altisztje tanítás előtt és után a legnagyobb pontossággal és körültekintéssel a tanulókat csoportosan átvezeti a forgalmas útvonalon. Az altiszt piros zászlócskával már ismert alak a nagyforgalmú úttesten. Az iskolában más eszközzel is védik a tanulókat a közlekedés baleseteitől. Az iskola rendelkezik egy kis méretű, de szabályszerű forgalmi lámpával, amelyet könnyen át lehet szerelni egyik helyről a másikra. Felszerelhető a tornateremben, ahol ezzel a lámpával tanulják még a tanóra alatt a közlekedési szabályokat. Máskor a folyosókereeszteződéseknél használják, de nem állandóan egy helyen. Ilyenkor egy tanuló karszalaggal a karján zászámolyon állva, mint közlekedési rendőr irányítja a folyosó forgalmát. A jövő-menő csoportok figyelemmel kísérik a lámpát és a jelzés szerint várakoznak, vagy haladnak tovább. A helytelenül haladó gyereket a »rendőr« figyelmezteti, a többször »vétőt« pedig a tanítónéni, mint »rendőrbíró« elítéli. Ez a mód megfelel a gyerek játékos természetének, amikor a felnőtteket utánozva, az élet komoly jelentőségű tudnivalóit sajátítják el.

—m—

H. Nohl: Charakter und Schicksal. Eine pädagogische Menschenkunde. 2 verbesserte Auflage. 1940. G. Schulte-Bulmke Verl. Frankfurt a. M., 8-r., 198. lap.

E könyv, melynek első kiadása 1938-ban jelent meg, most új kiadásban áll előtünk, némi átalakításban. A szerző jól ismerte a magyar pedagógusok előtt, hiszen kevesen vannak, akik a »Nohl-Pallat«-ot nem forgatták még kezükben, ahol az egyik szerkesztő, Nohl írta meg röviden (II. köt. 51—75) a »pedagógiai emberismeret« c. fejezetet. A könyv két részből áll: az egyikben »az emberi lét felépítésének törvényeit« tárgyalja, oly kérdésekben, min a lélek rétegződése, a lelki folyamat szerkezete, az objektív és szubjektív jellem, az emlékezés szerepe, a jellemvonások ellentétessége. A 2. részben (»életformák«) a temperamentumokról van szó, majd a nemek különbségeiről, a fejlődés fokairól, a faji különbségekről, a hivatásbeli eltérésekről stb. Több elvi kérdésünk volna a szerzőhöz: mi teszi épen ezt a tudásanyagot »pedagógiai« emberismeretté? Miért nem tisztázza a »sors« fogalmát? Miért nem deríti ki a részleteket illetőleg, hogy az oly annyira irracionális sors miképp hat a jellemre? stb. Az ilyenmű elméleti alapvetés hiányát kétségtelen érezzük. Valószínűleg egy emberismeret (Menschenkunde) általában is tisztázatlan problematikájú, egy »pedagógiai« emberismeret pedig különösen az. Mindamellet nagy tanulság és öröm olvasni Nohl könyvkönyvét, aki oly sokszor emlékeztet Dilthey finoman árnyaló gondolatstílusára. Könyve inkább tanulmányok gyűjteményeként hat, de ebben van épen az ereje; az essay finom stílusában, lelki hajlékonyságában, sőt elmélyedő vénájában. Pedagógus sokat tanulhat tőle, még ha magának kell is megtenni az utat a filozófiai fejtegetések és a gyakorlat követelményei között.

Dékány István.